

МАРГАРИТА ГАНЕВА

ОСНОВНОТО Е УМЕНИЕТО ДА КОМУНИКИРАМЕ ПОМЕЖДУ СИ, КАЗВА ПЪРВАТА ЖЕНА - ПЪЛНОМОЩЕН МИНИСТЪР В ПОСОЛСТВОТО НА БЪЛГАРИЯ В ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА

ТЕКСТ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, СНИМКИ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА И АРХИВ

За това какъв е пътят от мениджмънта към дипломатическата кариера, как изглежда чешката столица след Пражка пролет, какви са българо-чешките взаимоотношения и какво ще донесе на България пълноправното ѝ членство в Европейския съюз - на тези и на много други интересни за широката аудитория теми разговаряме в българското посолство в Прага с пълномощния министър Маргарита Ганева.

Г-жо Ганева, Вие сте за втори път на дипломатическа работа в българското посолство в Прага, но и преди това сте пребивавала многократно в Чехия. Какви са първите Ви спомени оттук? Може да се каже, че съм за пети път подълготрайно в Чехия. Семейството ми има

корени тук още от времето на Чехословакия. Моят дядо през 20-те години на миналия век, когато икономическата криза у нас е била много сериозна, като много други великотърновски градинари, се заселва близо да Братислава. Понеже вуйчо ми се оженва там, днес имам една

доста голяма рода в Словакия. За първи път попаднах в Чехословакия през 1969 г. - месеци след събитията от 1968 г., по твърде обикновена семейна причина - да видя роднините си. И по време на това мое пътуване посетих за първи път Прага.

Как изглеждаше Прага тогава?

Имам ярки и вълнуващи спомени от онова време, както и усещането, като че ли пролетта беше някак тъжна. Навън бе истинска пролет, а в очите на много хора като че ли имаше безпокойство.

През 1972 г. дойдох отново с родителите ми, които са също чешки възпитаници, и бяха командирани на работа в Прага. По-късно започнах да следвам във Висшия икономически институт в Прага, където впоследствие завърших висшето си образование.

Случи ли се нещо интересно по време на следването Ви?

Може би най-интересното от историческа гледна точка бе, че бях съвременничка на събитията около Харта 77 и на десетгодишнината от "Пражката пролет" -1968 г. Спомням си за една от демонстрациите на младежи-демократи на Вацлавския площад в памет на Ян Палах, на които съвсем не им е беше лесно по това време да намерят начин да покажат, че съществува и друго виждане за тогавашния живот и реалност.

С какво се занимавахте преди да се насочите към дипломатията?

Специалността, която завърших, за началото на 80-те години на м.в. в нашите страни бе много актуална - автоматизирани информационни системи за управление на икономиката. Това е симбиоза между икономика, информационни системи и изчислителна техника. Завърших факултет "Управление" или е по-популярното през последните години "Мениджмънт". Като се завърнах в България съм работила на различни места, но през цялото това време съм имала много интензивни и интересни международни контакти и сътрудничество. По линия на Европейската организация на статистиците "Евростат" бях изпратена още тогава на няколко стажове в Австрия, Норвегия, Канада по въпросите, касаещи новостите в методологията, технологията и организацията и анализа на демографската и социално-икономическата информация. Имам и публикации по тези въпроси. Била съм независим експерт на "Уницеф", МОТ и работех по конкретни проекти в информационната област с редица международни организации, като напр. СЗО, СОТ, Фонда за населението на ООН, Икономическата комисия на Европа и др.

Какво всъщност Ви накара да се насочите към дипломацията?

След 1989 г. си дадох сметка, че малцина млади хора у нас (особено жени) са имали възможността да работят без определена подкрепа в областта на международната политика. Разбрах, че с натрупания вече от мен опит в икономическата, социалната и международна дейност бих могла да бъда още по-полезна. След успешен конкурс в Министерството на външните работи, преминах курс на подготовка и в специализирания Институт за международни отношения и дипломация на Държавния департамент на САЩ. Това бе специална програма за млади дипломати от т.нар. „държави в преход“. Запознахме се с основните структури в САЩ, които се занимават с външна политика, включително ООН - Съвета за сигурност, Държавния департамент и др. Тогава за първи път се срещнах и с г-жа Мадлен Олбрайт, която по това време бе посланик на САЩ в ООН. По-късно, по време на посещенията ѝ в Чехия (2000-2002 г.), съм я виждала също неколккратно в дипломатическите среди.

През 1993 г., когато Чехословакия се раздели на две нови суверенни държави и започна формирането на новата дипломатическа мисия на България в Словакия, бях изпратена като първи търговско-икономически съветник в новосформираното посолство на РБ в Братислава.

Какви бяха основните акценти на вашата работа в Словакия?

Това са базисните години в дипломатическата ми кариера в чужбина. Преди всичко, тъй като тези две държави се намираха в период на преход - не само политически, но и в областта на икономиката. С моята колежка Антоанета Янкова – СТИВ в Посолството ни по това време в Прага, координирахме усилията си и започнахме работа за създаването на първите Зони за свободна търговия на България със страните от централна и източна Европа – Чехия и Словакия. След разпадането на СИВ голяма част от бившите социалистически държави бяха на кръстопът в социално-икономическата област. Усещахме, че постепенно те ще искат да се асоциират към Европейския съюз, но преди това трябваше да се извърви един дълъг път на подготовка. Не всички държави бяха все още членки на Световната търговска организация. Началните стъпки за нас бяха създаването на Зони за свободна търговия на България с Чехия и Словакия. В следствие на изчистването и на отрицателното външно-търговско салдо, което съществуваше между нашите държави от предходните години и след приемането на България в Световната търговска организация (тогава споразумението ГАТТ), можахме

да подадем молба за членство и във вече формираната организация на страните от Вишеградската група и Словения - ЦЕФТА. Това стана през 1995 г., когато Словакия бе председателстваща страна на ЦЕФТА, а няколко години по-късно, когато Чехия бе домакин, станахме и пълноправни членове.

Какви други важни моменти във Вашата дипломатическа кариера бихте отбелязала?

Основните задачи, които ми бяха поставени по време на първия ми мандат в Прага, бяха проучване цялостният опит на Чехия по пътя за кандидатстване за членство в НАТО и опитът ѝ и първите стъпки към евроинтеграцията. Предходният ми мандат в Прага успешно кулминира със срещата на държавните глави на страните-членки на НАТО в Прага през м. ноември 2002 г., когато бяхме поканени за членство в Алианса. Стараехме се да си сътрудничим така с чешките партньори, че да получим подкрепата ѝ във всички тези международни структури. Чехия тогава бе първата държава от бившия социалистически лагер, която стана домакин на срещата на най-високо равнище на НАТО и тук имам възможността да се срещна с изключително интересни личности. Това неминуемо бе голямо събитие с историческо значение за България...

Преди това, през м. септември 2000 г., Прага бе център на международната среща на Световната банка и Международния валутен фонд - също един изключително важен и интересен форум. В него взеха участие и много български политици и икономисти. Тогава в чешката столица бе събран цветът на световната икономика,

финанси и бизнес и се проведе срещи, които определяха развитието на световните трендове в тези области.

С какво чувство се върнахте в Прага през лятото на миналата година?

С много приятно и топло чувство, защото знаех, че се връщам там, където съм оставила част от себе си. Прага е наистина едно голямо сърце на Европа – в културен и международен аспект. Оказа се, че вече я намерих доста променена след влизането на Чешката република в Европейския съюз. Нов приоритет беше, съвместно с колегите-дипломати от Посолството ни, да направим така, че чешкият парламент да ратифицира договора за присъединяване на България към Европейския съюз, възможно най-бързо, което се случи в края на миналата година.

Една задача, която е вече успешно приключена.

Да, но не бе така лесно, както изглежда от страни. Независимо от това, че някои казват: „това е нормално, като се има предвид, че с чехите имаме прекрасни отношения“, но в случая става въпрос и за сериозни интереси.

Как според Вас гледат на нас чехите?

Мисля, че гледат на нас положително. А и традициите и данните в областта на туризма от последните години сочат, че чехите обичат да ходят на почивка в България. Няма човек, който да не обича мястото, където иска да прекара най-хубавите моменти от годината, т.е. ваканцията си. Факт е, че през последните години неколккратно отново нарасна туристопотокът на чешките граждани към България.

М. Ганева с президентите на Чехия и България В. Клаус и Г. Първанов

Как виждате от геополитическа гледна точка мястото и ролята, които България има на Балканите?

Мисля, че България в продължение на последните 15 години доказва, че е най-стабилният фактор на Балканите. Самият факт, че “Балканът” (Стара планина) минаващ по средата на България, е дал името на цял регион, също показва, че значимостта на нашето геополитическо положение не е никак случайна. Имам предвид и това, че България активно работи в различни направления на евроатлантическото сътрудничество с държавите от Югоизточна Европа и близките си съседи от Черноморско-Кавказкия регион и сме на прага на пълноправното членство в ЕС. Разбира се, нашата част от Европа винаги е била по-шумна, по-бурна, по-темпераментна, което е чудесно, защото фактически това е част от многообразието на Европа. Може да ни смятат за по-проблематични, но това е проблем и на самия ЕС, който трябва да премине през един период и на собствената си трансформация и осмисляне и пренастройване във връзка с последното голямо разширение от 2004 г.

Т.е. да приеме многообразието като част от себе си?

Точно така. Може би старото удобство, което е имала Европа с 15-те държави в ЕС, да е било нарушено от приемането на редица нови държави, но предстои и по-нататъшно разширение: освен България и Румъния, но и с Хърватия и други държави. С други думи на Европа тепърва ѝ предстои пътя на разширението, интегрирането и възприемането на новите държави.

Ние, българите, обаче сме народ от индивидуалности, това ще ни пречи ли или ще ни помага в тази обединена Европа?

Трудно е да се каже, но мисля, че именно индивидуализмът е бил двигателят на човечеството. Трябва обаче да бъде правилно насочен. А отварянето на широките граници – пазара на труда, културните, образованието и др. – това категорично ще допринесе за по-нататъшното развитие на България. Сама знаете, че в Чехия има редица българи, които работят в много области и са търсени и уважавани. Аз бих се радвала, ако чешката характеристика за нас - „Dře jako Bulhar” възвърне актуалността си.

Но нека не забравяме все пак и хилядолетната история на България като държава, натрупала в себе си изключително много енергия и тази енергия може да бъде много положителна за ЕС. Това, което би допринесло за нашето по-силно и положително представяне в Европа, е написано на

М. Ганева и зам. - министърът на външните работи на Чехия по европейските въпроси Владимир Мюлер

нашият парламент :”Съединението прави силата.”

В тази връзка искам да ви попитам как според Вас могат да се обединят българите в Чехия?

Българите, като всички чужденци извън родината си, са по-уязвими, отколкото в собствената си държава и всеки би искал да усеща подкрепа, стабилност, опора. Именно това трябва да се създава и чувства сред българските сдружения и организации. Обикновено обединяващият фактор на живеещите в чужбина са интересите, но не на политическа основа. Никой не може да иска всички да имат еднакво мислене и еднакво виждане. „В наш интерес е да представяме себе си и държавата, от която произхождаме така, че уважавайки нея и нейните институции, да накараме и другите, които се срещат с нас, да уважават и нас, и България.“ Всички други причини и поводи за недоразумения и несъгласия, аз приемам като лични междуособици, които нямат място и не бива да надделяват между българските общности в чужбина. Смятам, че основното нещо в съвременното е умението да комуникираме не само на чужди езици, а и помежду си.

А това всъщност е и в основата на дипломатията...

Да, това е основно правило в дипломатията. Хората от различни краища на света с различни култури, религии и възпитание се срещат и трябва да могат да комуникират така, че говорейки на различни езици, да намерят оная обща точка, в която е съсредоточено всичко положително към което се стремят.

Какви други качества трябва да притежава един дипломат?

Бих казала, че са необходими много качества. Дипломатията е конгломерат от най-различни дейности, качества и способности. Много хора я характеризират като изкуство. Други я определят като метод за водене на преговори. Човек никога не може да стои на едно място, а дипломатията дава големи възможности за развитие. Това не е никак лека професия, налага се многократно да преминаваш през различни амплуа, да можеш да комуникираш с най-различни хора, трябва да си дълбоко в проблематиката, с която се занимаваш. Важното е, добре да разбираш културата, езика, народо-психологията на страната и хората, с които общуваш и работиш.

Каква е според Вас разликата между мъжете-дипломати и жените-дипломати?

Аз бих Ви отговорила с думите на известния български дипломат Стоян Чомаков: “Най-висшата форма на дипломатията е тази, при която опонентът остава с удобното впечатление, че е спечелил напълно, макар всъщност да е губеща страна. Жените са grosмайлстори в този вид съревнование.” ■

Мargarита Ганева е родена в София. Начално образование завършва в София, а средно – в руската гимназия в чешката столица. През 1976-1981 г. следва и се дипломира във Висшия икономически институт в Прага. Работи като проектант-икономист в Комитета за единна система за социална информация в София. Директор е на информационно-социологичния център за младежта. По-късно е началник-управление и директор в Централното статистическо управление. През 1992 г., след конкурс в Министерството на външните работи, преминава в сферата на дипломатията. Следващата година специализира в САЩ и става търговско-икономически представител в Българското посолство в Братислава (1993-1997 г.). В периода 1999-2002 г. е съветник и завеждащ политическа служба в посолството ни в Прага. След завръщането си в България като държавен експерт в МВнР работи в областта на регионалното сътрудничество на България с Общността на независимите държави. От юли 2005 г. е пълномощен министър и chargé d'affaires a.i. (април-май 2006 г.)